

Heikki Kajomeri

Muistiinpanoja korpivaellukselta

Matti Karjanlahden sotapäiväkirja 15.6.1941 - 25.4.1944

Muistiinpanoja korpivaellukselta

Muistiinpanoja korpivaellukselta

Matti Karjanlahden sotapäiväkirja 15.6.1941–25.4.1944

toimittanut Heikki Kajomeri

@ 2018 Takala, Pentti

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-926-9

Kannen suunnittelu: Patrik Mattsson

Kannen kuva: SA-kuva

Taitto: Jyrki Takala

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe.....	7
Jatkosota alkaa	8
Kohti itää.....	11
Päiväkirjamerkintöjä 15.6.1941–31.8.1941	14
Päiväkirjamerkintöjä 1.9.1941–31.12.1941	26
Päiväkirjamerkintöjä 1.1.1942–15.4.1942	44
Päiväkirjamerkintöjä 16.4.1942–11.8.1942	56
Päiväkirjamerkintöjä 7.3.1943–31.7.1943	71
Päiväkirjamerkintöjä 1.8.1943–25.4.1944	83
Neuvostoliiton suurhyökkäys Suomeen kesällä 1944	95
Kantakorttitietoja Matti Karjanlahdesta	102
Matti Karjanlahden elämää sodan jälkeen - Pentti Takala kertoo	103
Loppusanat.....	114
Matti Karjanlahden aseveljien ja lottien nimiä ja kotikuntia	119
Sota-ajan lauluja ja runoja	127
Kirjoittajan esittely.....	134
Lähteet ja taustatietoa	136

Esipuhe

Jatkosodan aikana Itä-Karjalassa 14. divisioonan eli niin sanotun Korpidivisioonan tykistöjoukoissa tykinjohtajana ja jaoksenjohtajana taisteli Matti Karjanlahti. Tässä kirjassa kerrotaan hänen sotapolustaan sekä elämästään sodan jälkeen. Karjanlahti piti lähes koko sotaretken ajan päiväkirjaa, joka löytyi muutama vuosi sitten Matin syntymäkodin vintiltä Kauhavan Karjanlahden kylästä.

Päiväkirjamerkinnot jotka alkavat 15. kesäkuuta 1941 ja päättyvät 25. huhtikuuta 1944 on jäljennetty tähän kirjaan. Merkintöjen lomaan olen lisännyt samanaikaisia tapahtumia muualta Korpidivisioonan vastuualueelta, jotta myös sotatoimien kokonaiskuva kävisi selvemmäksi. Nämä ja muut lisäykset on sisennetty, että ne erottuisivat päiväkirjamerkinnoista.

Matin elämästä sodan jälkeen kertoo tässä kirjassa Matin tyttären Helenan aviomies Pentti Takala. Osuudessa kuvataan Matti Karjanlahden sopeutumista takaisin siviilielämään ja osuutta Suomen jälleenrakentamisessa kovien aikojen jälkeen.

Kirjan loppuun olen lisännyt yhteenvedon sotien jälkeisistä vaaran vuosista, Suomen kärsimistä alue- ja muista menetyksistä, kaatuneista ja haavoittuneista sekä laittomista tuomioista. Sotilaallisen torjuntavoiton ansiosta maamme ei miehitetty ja Suomi säilytti itsenäisyytensä.

Ajatus kirjan kirjoittamiseen syntyi Matti Karjalahden tyttären Helena Takalan ja hänen läheistensä halusta saada muistiin ja tallennetuksi Matin kirjoittama sotapäiväkirja.

Kalajoen Himangalla 30.3.2017

Heikki Kajomeri

Jatkosota alkaa

Talvisodan rauhanehdot olivat raskaita varsinkin karjalaisille. Neuvostoliitto painosti jatkuvasti Suomea mm. vaatimalla maanpetoksellisesta toiminnasta vangittuina olevien kommunistien vapauttamista. Se esti Ruotsin ja Norjan kanssa neuvottelun alla olleen puolustusliiton solmimisen, vaikka millään taholla ei voitu edes epäillä, että kysymyksessä olisi voinut olla jokin hyökkäyksellinen liitto. Rauhansopimus vaati palauttamaan jo ennen Karjalan valloitusta sieltä siirtyneiden laitosten koneet ja laitteet takaisin. Petsamon nikkeli-kaivoksia koskeva toimilupa oli luovutettava englantilaisyhtiöltä Neuvostoliitolle tai tasaosuuksin perustettavalle Suomen ja Neuvostoliiton yhteiselle yhtiölle. Moskovan rauhassa Hanko ympäristöineen oli jouduttu luovuttamaan Neuvostoliitolle sotilastukikohdaksi. Lisäksi Neuvostoliitto miehitti Baltian maat: 15.6.1940 oli ensin Liettuan ja 19.6. Latvian ja Viron vuoro. Suomen vastavakoilu toimitti myös hälyttäviä tietoja korkeimmalle valtiojohdolle.

Talvisodasta johtuen Suomi oli ajautunut akselivaltojen puolelle. Saksan sotiminen itärintamalla, sotatarvikkeiden myyminen Suomelle, saksalaisten painostus joukkojen siirtämisestä Lapin kautta Muurmännin radalle ja Petsamon nikkeli johtivat poliittisiin ongelmiin Suomessa, Saksassa ja Neuvostoliitossa. Esimerkiksi Repolan entisten asukkaiden kannalta epäoikeudenmukainen Tarton rauhansopimus herätti katkeruutta, vaikka kunnan luottamushenkilöt olivat äänestäneet Suomeen liittymisen puolesta ja katkaisseet yhteydet Neuvostoliittoon 1.9.1918. Marsalkka Mannerheim oli puolestaan päiväkäskyssä todennut, ettei pane miekkaansa tuppeen ennen kuin Viena ja Aunus ovat vapaat vieraasta vallasta.

Talvisodan jälkeen oli Kuhmon ja Lieksan alueelle perustettu 10. prikaati, jota käytettiin runkona vuoden 1941 kesäkuussa muodostettuun 14. divisioonaan. Tämän Korpividivisioonan komentajaksi oli määrätty eversti Raappana. Korpividivisioona oli suoraan ylipäällikkö Mannerheimin alainen. Järjestely oli erikoinen, sillä yleensä divisioona kuului armeijakuntaan, joka puolestaan kuului ylipäällikön alaisuudessa toimivaan armeijaan.

Divisioonan taistelurunkona oli kolme jalkaväkirykmenttiä sekä pataljoonaa vastaava kevytosasto. Divisioonassa oli myös kaksi polkupyöräkomppaniaa ja kaksi rajajääkärikomppaniaa. Kenttätykistörykmentti 10:n lisäksi tykistöön kuuluivat erillinen raskas patteristo 29 ja yksi raskas patteri, jota Raappana tarvitsi vihollisen linnoitettujen asemien tuhoamiseen. Kenttätykistörykmentti 10:tä johti majuri Viljo Idänpää-Heikkilä ja raskas patteristo 29:ää johti kapteeni Lennart Kaje. Raappanan komennossa oli täten noin viisitoistatuhatta miestä sekä Kajaanissa muodostettu jääkäri-everstiluutnantti Eero Kuussaaren prikaati (prikaati K). Se koostui Suomessa asuneista Aunuksen ja Vienan heimokansalaisista ja siihen kuului myös kaksi pataljoonaa suomalaisia vapaaehtoisia.

Ulkopoliittisen tilanteen kiristyessä Suomessa suoritettiin liikekannallepano 17.6.1941. Jokainen reserviläinen sai kutsun, johon oli merkittynä missä ja milloin pitää ilmoittautua palvelukseen. Ilmoittautumispaikoilta 14. divisioonaan määrätyt joukot kuljetettiin junilla Lieksaan tai Nurmekseen. Sieltä joukot siirtyivät marssien lähellä rajaa oleville ryhmitysalueille. Eversti Erkki Raappanan johdolla 14. divisioonan esikunta oli suunnitellut taisteluosastojen muodostamisen ja joukkojen ryhmittelyn.

Saksa aloitti 22.6.1941 Operaatio Barbarossan eli hyökkäyksen Neuvostoliittoa vastaan. Suomi julistautui puolueettomaksi, vaikka Pohjois-Suomessa olikin saksalaisia joukkoja. Keskiviikkona 25.6. venäläiset pommittivat Suomea, muun muassa Turun linnaa, ja Suomi katsoi jälleen olevansa sodassa Neuvostoliittoa vastaan.

Päämaja oli määrännyt 14. divisioonan ottamaan haltuunsa rajantakaiset Lentieran ja Repolan kylät. Lisäksi sen tuli suojata divisioonasta katsottuna oikealla etelässä Porajärven suunnalla toimivan kenraaliluutnantti Eric Heinrichsin Karjalan armeijan pohjoissivusta ja vasemmalla puolella Pohjois-Suomesta hyökkäävän kenraalimajuri Hjalmar Siilasvuon saksalais-suomalaisen kolmannen armeijakunnan eteläsivusta.

14. divisioonan osastojen kokoonpanot ja tehtävät etelästä pohjoiseen:

Osasto Partinen

II/JR 10, 2. KKK/JR 52, TykK/JR 52, 3/KTR 18 (Matti Karjanlahden joukkoyksikkö) ja 62./LinnPsto5.

Tehtävä: Vallata Lentieran kylä, josta valmiina jatkamaan Pieninkään. Varmistus kaakkoon, jossa hyökkäysvaiheen aikana toimi Karjalan armeijaan kuulunut osasto Oinonen. Komentaja majuri Väinö Partinen.

Osasto Tähtinen

I/JR 10, III/JR 10, II/KTR 18, RsPsto 29 ja 61/LinnPsto5.

Tehtävä: Vallata Tuulivaaran kylä ja olla valmiina eri käskystä hyökkäämään Kolvasjärven tienhaaraan ja edelleen Repolaan. Komentaja eversti Urho Tähtinen.

Osasto Ilomäki

I/JR 31, II/JR 31, I/KTR 18, III/KTR 18, 22. TykK ja 63/LinnPsto5.

Tehtävä: Hyökätä Saunajärveltä kohti Repolaa ja vallata Kolvasjärven kylä, josta jatkaa eri käskyllä hyökkäystä Repolaan. Komentaja eversti Frans Ilomäki.

Osasto Leppälax

III/JR 31, 34. RajaK ja 1/TykK/JR 31.

Tehtävä: Hyökätä Hukkajärveltä kohti Virran kapeikkoa, katkaista Repolaan johtava tie ja olla valmiina eri käskystä jatkamaan hyökkäystä kapeikon läpi itään tai avustamaan pohjoissuunnasta Repolan valtausta. Komentaja majuri Frans Leppälax.

Osasto Kekkonen

15. RajaK ja kaksi joukkuetta III/JR 10:stä.

"15.6.1941. Lähdettiin illalla kello 20.30 retkelle, minkä piti oleman vain kenttävarustustöihin lähtö, vaan otettiin kovat mukaan, joten niinkin hoopo mies kuin minä huomasin mihin on matka."

Näin alkaa Matti Karjanlahden jatkosodassa kirjoittama sotapäiväkirja, jolle hän on itse antanut nimen Muistiinpanoja korpivaellukselta. Kauhavalla syntynyt Matti oli niitä harvoja rintamamiehiä, joka päivittäin kirjasi ylös tapahtumia. Niitä kertyi 15. kesäkuuta 1941 - 25. huhtikuuta 1944 yhteensä 660 päivältä. Karjanlahti taisteli Rukajärven suunnalla 14. divisioonan kenttätykistörykmentti 18:n 3. patteristossa sodan loppuun ja kotiuttamiseensa asti.

Kirjan lopussa olevassa liitteessä on Matin sotapäiväkirjan yhteyteen keräämiä asetovereiden ja rintamalla palvelleiden lottien nimiä ja kotikuntia.

Kirjassa kerrotaan Karjanlahden elämänvaiheista myös sodan jälkeen, kun Matti tapasi Irma Nuottimäen, jonka kanssa avioitui ja muutti asumaan Korttesjärvelle. He saivat tyttären, Helenan. Lapsen ollessa vasta 6 kuukauden ikäinen Matti muutti Helsinkiin ja seurasi avioero. Kului yli 30 vuotta, kunnes Alahärmässä asunut Helena päätti miehensä Pentti Takalan kanssa etsiä Matin Etelä-Suomesta.

Kirja on kuvaus yksittäisen sotilaan tarinasta jatkosodan aikana ja hänen vaikeuksistaan sopeutua siviilielämään sodan päättymisen jälkeen. Kirjan on toimittanut sotahistorian harrastaja Heikki Kajomeri. Hän on lisännyt päiväkirjamerkintöjen lomaan tietoja kulloisestakin tilanteesta rintamalla ja omia pohdintojaan sodasta ja sen seurauksista.

BoDTM
BOOKS on DEMAND